

УДК 811:004

**ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У
КУРСАНТІВ ВВНЗ**

Брик Т.О., Лебошина Н.В.

Харківський університет Повітряних Сил ім.І. Кожедуба

**ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У
КУРСАНТІВ ВВНЗ**

Брик Т.О., Лебошина Н.В.

У статті аналізуються фактори, які формують позитивну мотивацію курсантів військових ВНЗ у процесі вивчення іноземної мови. Обґрунтовується мотиваційна ефективність прийомів проблемного навчання як стимулу мисленнєвої активності майбутніх офіцерів. Розглядається потенціал комунікативних ігор, які забезпечують поєднання мотивації з можливістю мовної практики.

Ключові слова: мотиваційні фактори, формування позитивної мотивації, пізнавальний інтерес.

**ФОРМИРОВАНИЕ СТОЙКОЙ МОТИВАЦИИ К ИЗУЧЕНИЮ ИНОСТРАННОГО
ЯЗЫКА КУРСАНТАМИ ВВУЗ**

Брык Т.А., Лебошина Н.В.

В статье анализируются факторы, которые формируют позитивную мотивацию курсантов ВВУЗ в процессе изучения иностранного языка. Обосновывается мотивационная эффективность приемов проблемного обучения как стимула мыслительной активности будущих офицеров. Рассматривается потенциал коммуникативных игр, которые обеспечивают соединение мотивации с возможностью языковой практики.

Ключевые слова: мотивационные факторы, формирование позитивной мотивации, познавательный интерес.

**FORMING CONTINUAL MOTIVATION FOR LEARNING A FOREIGN LANGUAGE
BY THE CADETS OF HIGHER MILITARY ESTABLISHMENTS**

Bryk T.O., Leboshina N.V.

The authors consider the factors forming the cadets' positive motivation in higher military establishments in the process of foreign language teaching. Motivation efficiency of the problem teaching methods to stimulate the prospective officers' intellectual activity is grounded. The potential of communicative games which provide the combination of motivation and speaking practice is described

Key words: motivation factors, formation of a positive motivation, cognitive interest.

Викладачі, які працюють у вищих військових навчальних закладах, стикаються з відсутністю у багатьох курсантів, котрі приходять після школи, інтересу до вивчення іноземної мови. Викладачеві важко перебороти такий стереотип ставлення до іноземної мови, що склався роками, як до предмету другорядного. В найкращому випадку він розглядається такими

першокурсниками як допоміжна дисципліна, що допомагає майбутньому офіцеру краще оволодіти своєю професією.

Автори статті ставлять за мету розглянути фактори, які сприяють підвищенню мотивації при вивченні іноземної мови у військовому ВНЗ і є дуже важливими для формування у курсантів глибокого та стійкого інтересу до вивчення мови.

Вивчення іноземної мови у немовному вищому навчальному закладі – у військовому ВНЗ має розвивати у курсанта вміння вільно користуватися іноземною літературою у своїй галузі знань, а також спілкуватися іноземною мовою у певних ситуаціях (головних чином професійно спрямованих) [1].

Звичайно, на курсантську аудиторію впливає той фактор, що зараз існують широкі можливості участі у міжнародних військових програмах, навчання за кордоном, де однією з головних умов є гарне володіння іноземною мовою. Враховуючи існуючий попит на військових спеціалістів, які добре володіють іноземною мовою, практичний курс навчання у військових ВНЗ має за мету підготовку випускників до використання іноземної мови у професійній діяльності. Фахівці відзначають необхідність вивчення професійних комунікативних потреб майбутніх офіцерів у сфері використання іноземної мови та їх урахування при конкретизації цілей та змісту навчання.

Професійна орієнтація при навчанні іноземної мови покликана створити необхідну мотивацію у курсантів, але потрібні також досить переконливі та наочні підтвердження необхідності вивчення іноземної мови. Ми запросили до курсантів випускника нашого військового ВНЗ, який був у миротворчих місіях та робить успішну кар'єру завдяки досконалому володінню іноземною мовою. Випускник описав конкретні сфери застосування іноземної мови в роботі професіонала: робота з документацією, технічними інструкціями щодо використання військового спорядження та техніки, участь у брифінгах, ділове листування, безпосередньо іншомовне професійне спілкування. Неможливо упоратися з цією роботою, якщо не оволодіти як слід іноземною мовою в університеті.

Але практика показує, що такий підхід не завжди може створити необхідну мотивацію у всіх курсантів, оскільки не всі випускники стануть учасниками миротворчих місій, братимуть участь у військових навчаннях з закордонними колегами за кордоном. Необхідно використовувати також інші, більш переконливі аргументи, виховуючи та розвиваючи у курсантів зацікавленість у самому процесі вивчення мови, розуміння її значущості – не тільки заради майбутньої професійної діяльності, але й заради особистісного розвитку.

Крім того, що іноземна мова є обов'язковим елементом професійної підготовки військового спеціаліста, вона є потужним фактором загальнокультурного розвитку особистості.

Насамперед, заняття з іноземної мови сприяють розвитку мислення. Адже неможливо вірно висловити думку (це стосується будь-якої мови), не осмислюючи факти дійсності, речі та явища, про які йде мова. Також вивчення іноземної мови розвиває логічне мислення, в цьому аспекті мова та мовні закони схожі з математикою. Мова відтворює логічність та системність нашого розуміння матеріального світу. Якщо курсанти навчаються бачити систему у всій безлічі розрізнених фактів мови, то це неодмінно призведе до зростання їхнього загального лінгвістичного рівня, викличе інтерес до мови як до явища.

Іноземна мова – це один з предметів у вищій військовій освіті, який формує у майбутніх військових фахівців важливе вміння правильно та грамотно викладати свої думки рідною мовою, оскільки наші знання розвиваються на основі порівняння, і явища рідної мови у повній мірі осмислюються в порівнянні з подібними явищами в іноземній.

Багаторічний досвід дає підстави стверджувати, що використання методу проблемного навчання є найбільш дієвим засобом оптимальної організації навчально-пізнавальної діяльності курсантів на заняттях з іноземної мови, оскільки людиною засвоюються не ті знання, що надаються їй у готовому вигляді, а її власні відповіді на питання, що виникають у ситуації потреби у новому знанні, в процесі самостійної пізнавальної діяльності під керівництвом викладача [5].

В основі проблемного навчання знаходиться система питань (проблем, завдань), на які курсанти не мають готової відповіді, тому змушені самостійно шукати рішення. Майбутні офіцери отримують та засвоюють нові знання саме в процесі вирішення завдань.

Створення проблемних завдань є специфічною методичною роботою, що потребує великих витрат часу і зусиль з боку викладача, але ці зусилля цілком виправдані.

Основною та необхідною передумовою успішного виконання навчальних дій є високий рівень володіння мовним матеріалом. Формування мовної компетенції є необхідною складовою процесу навчання, але засвоєння граматики іноземної мови викликає значні труднощі у курсантів ВВНЗ.

Саме використання комплексів проблемних завдань для формування мовної компетенції робить цікавим вивчення граматики та засвоєння граматичних правил [1].

Значний резерв збільшення ефективності занять являє звернення до технічного складу мислення курсантів. Спираючись на прийнятий у точних науках спосіб кодування інформації, потрібно застосовувати «формульний» запис граматичних правил, метод еталонів, моделей, зразків. Успішними виявляються в роботі з граматичним матеріалом опорні сигнали з граматики [2]. Опорний сигнал – це наочна модель (схема) граматичної структури, в якій графічно подається мінімум ознак, що є необхідними і достатніми для її розпізнавання та запам'ятовування. Опора на зорову наочність та асоціації забезпечують запам'ятовування

навчального матеріалу. Робота з опорними сигналами формує навички смислової переробки інформації, розвиває загальну культуру мислення, сприяє підвищенню мотивації до вивчення граматики. Володіння відібраним мовним матеріалом забезпечує необхідний мотиваційний рівень та надійне підґрунтя для мовленнєвої діяльності.

У розвитку вмінь читання проблемні завдання найбільш повно відповідають принципам комунікативно спрямованого навчання. Мовленнєві вправи в діяльності читання носять професійно значущий і в той же час творчий характер, спонукають до максимального розумового напруження. Інтерес до виконання цих завдань значною мірою залежить від постановки завдань, їх формулювань, новизни, професійної значущості [3].

Такі завдання є важливим мотиваційним фактором і надають змогу викладачеві успішно керувати пізнавальною діяльністю курсантів. Курсанти, в свою чергу, отримують інтелектуальне задоволення від подолання труднощів, що позитивно впливає на формування стійких пізнавальних інтересів.

Проблемне навчання передбачає обов'язкове залучення до вирішення задачі всієї аудиторії. Традиційне виправлення помилки замінюється залученням усієї групи до вирішення проблемного питання. Важливу роль відіграють два фактори: 1) фактор змагання; 2) фактор часу, залучення яких максимально активізує розумову діяльність курсантів у проблемній ситуації. Напружений темп праці, необхідність брати в ній участь не дають нудитися та очікувати кінця заняття.

Розвиваючи загальну культуру, увагу, пам'ять курсанта, запропонована технологія формує його мотивацію та вміння самостійно вдосконалювати знання іноземної мови, сприяє безперервній самоосвіті та досягненням у професійній сфері.

Вивчення мови потребує великих зусиль від курсантів. Вони намагаються зрозуміти, вірно використовувати тільки-но засвоєні та раніше вивчені елементи мови. В той же час вивчення мови потребує від курсантів не тільки знання слів та правил (мовна компетенція), але й здатності застосовувати ці знання на практиці (комунікативна компетенція). Особливі труднощі викликає оволодіння вільним усним мовленням на професійні теми.

Враховуючи невелику кількість годин, що відведена на вивчення іноземної мови у військовому ВВНЗ, аудиторні заняття присвячуються в основному засвоєнню опрацюванню лексичного і граматичного матеріалу, а також читанню на професійні теми. Між тим, курсанти виявляють інтерес до усних видів іншомовної мовленнєвої діяльності.

Недостатній автоматизм мовлення заважає швидкому усному спілкуванню, головною причиною є брак мовної практики. Найкращою мовленнєвою практикою є така, коли увага курсанта відволікається від необхідності дотримуватися правил граматики. Один з способів досягти цього – запропонувати завдання, що потребують уваги на екстралінгвістичну мету. Такі

комунікативні завдання готують курсантів до реального використання мови та розвивають мовний автоматизм.

Ігри мають великий потенціал у цьому аспекті, оскільки вони підтримують зацікавленість усієї групи навчальною діяльністю, допомагають викладачеві створювати ситуації, в яких мова виступає засобом для розуміння інших або передачі інформації. Ігри можна застосовувати з метою закріплення лексичних елементів або граматики. Однак головне призначення ігор – надати можливість перейти до вільного спілкування, тому їм потрібно відвести значне місце в репертуарі викладача[4].

Навчальні дії, що виконуються курсантами, можуть зробити гру захоплюючою, якщо не перетворити її на механічну вправу. Гру необхідно припинити раніше, ніж курсанти втомляться від неї. За цієї умови збережеться концентрація уваги та позитивне ставлення до ігрової діяльності у майбутньому. Забезпечуючи високий рівень мотивації за рахунок підвищення інтересу до занять та створення атмосфери емоційного піднесення, ігри дозволяють швидко перейти до власне комунікативної діяльності при навчанні усного спілкування. Тому можна вважати, що ігри є гарним мотиваційним фактором при навчанні іноземної мови курсантів ВВНЗ.

На завершення ми можемо зробити висновок, що фактори створення позитивної мотивації у процесі навчання іноземної мови курсантів ВВІЗ є багатогранними та заслуговують подальшого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бородіна Г.І. Використання проблемних завдань для формування мовної компетенції у навчанні англійської мови студентів немовних спеціальностей/ Г.І. Бородіна// Іноземні мови. – Київ: Ленвіт, 2011. - №1. – с. 36-39.
2. Бородіна Г.І. Опорні сигнали з англійської граматики/ Г.І. Бородіна. – Харків: Міськдрук, 2010. – 27с.
3. Бородин А.И. Приемы проблемного обучения в профессионально ориентированном учебнике для интенсивного обучения чтению на иностранном языке/ А.И. Бородин // Сб. науч. трудов МГЛУ. – Вып. 499. – М., 2000. – с. 43-51.
4. Бородіна Г.І. Щодо проблеми формування стійкої мотивації до вивчення іноземної мови у студентів інженерних спеціальностей/ Г.І. Бородіна//Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Між предметні зв'язки. – Харків: вид-во ХНУ, 2013. - №22. – с. 59-67.
5. Дубинина Г.К. Учебно-методическое обеспечение базового курса подготовки бакалавров по английскому языку/ Г.К. Дубинина//Вестник МГЛУ. – Вып. 12 (646). – М., 2011. – с.37-42.